Speech Max van den Berg, voorzitter PvdA, Partijraad, Blauwezaal RAI-gebouw, Amsterdam, 31 mei 1986.
TROUW BLIJVEN AAN IDEALEN

Felicitatie

21 Mei, 20.00 uur feliciteerde ik Lubbers met z'n overwinning en stelde vast dat we ons doel niet hadden bereikt. Menig partijgenoot in Gooiland trok de wenkbrauwen op.
Toch, partijgenoten, alleen erkenning van het dubbele feit CDA en VVD behouden 81 zetels - ondanks onderlinge forse verschuiving - èn CDA is de grootste geworden, helpt ons om te komen tot een serieuze evaluatie van de verkiezingsuitslag van 21 mei. En op die serieuze evaluatie hebben al degenen die de afgelopen maanden keihard gewerkt hebben en al degenen die zo vurig op een andere uitslag hadden gehoopt, recht!
Tegelijk schept die erkenning van een nederlaag op 2 punten, ruimte voor een eveneens terecht aandacht vragen voor de positieve zijde van de balans.

De winst

1. In de heel goed verlopen raadscampagne wonnen we 730 raadszetels. Een enorme versterking van het democratische socialisme op lokaal niveau. De koppeling inhoudelijk en campagnematig tussen landelijke en lokale politiek is goed verlopen. Dit moet nu waargemaakt en uitgebouwd worden.
2. Meer dan 3 miljoen kiezers steunden de PvdA op 21 mei. Het grootste aantal in onze partijgeschiedenis. We wonnen 5 zetels.
3. In Brabant en Limburg is op tal van plaatsen bij de Kamerverkiezingen de raadsuitslag nog overstegen. Een effectief antwoord op Van Agt's verlate zuidelijke mandement.
4. Bijna 40% van de niet-stemmers in 1982 stemden dit maal PvdA. Ons werken met een aanwezig zijn tussen de mensen blijkt van groot gewicht en verplicht voor de komende periode. Vertegenwoordigen betekent ook, weet hebben van, de PvdA tussen de mensen en maatschappelijke organisaties. Intensivering, verdieping en systematische aanpak van de contacten dient wezenlijk onderdeel van parlementair- en partijwerk voor de komende jaren te zijn.

De PvdA heeft laten zien dat een partij - ook in economische crisistijd - als oppositiepartij vertrouwen kan winnen en het zich afwenden van de politiek door velen heeft weten te voorkomen, ja zelfs heeft doen afnemen.

5. Geen CP meer in het parlement.

Overigens geen reden de waakzaamheid te laten varen, racisme is wijder verspreid, activiteiten zullen door het partijbestuur gestimuleerd blijven.
Het verlies

En nu terug naar de nederlaag.
Wat kunnen dieper liggende factoren zijn van de grote winst van het CDA.?
Minder C, meer CDU.
De bonus van premier verzilvert. De aantrekkende conjunctuur. Lubbers die de laatste 10 dagen - in tegenstelling tot ons verhaal: de CDA-premier met VVD-beleid - het CDA-program links passeerde: Dodewaard kan misschien dicht, de uitkeringen misschien toch naar 75%, rust op het front van de sociale zekerheid, de werkloosheid onder de 500.000. En dat tegen de achtergrond van de image van effectief bestuur. En enkele dagen na de verkiezingen komen de voor korte tijd netjes opgeborgen geraamten de kast weer uit: 15% minder minimumjeugdloon, tandartshulp uit het ziekenfonds, eigen risico, openbaar vervoertarieven omhoog en 20 miljoen bezuinigingen.
Ondanks steun van zeer velen voor ons standpunt tegen kruisraketten en kerncentrales, voor eerlijk delen en bescherming sociale zekerheid, ondanks de diepe onvrede en van velen over het sociale onrecht van Lubbers/Van Aardenne, bleef bij ons de teller staan op 3.052.268.
En wist Lubbers op het eind z'n bonus te verzilveren.
Het Partijbestuur heeft nader onderzoek uitgezet, wil daaraan voor de Partijraad in september conclusies verbinden.

Voorlopige conclusies

Een eerste debat heeft daarover in het Partijbestuur plaatsgevonden:
Ook daar diverse accenten, maar toch. als belangrijke voorlopige conclusies:

1. Erkenning van de nederlaag, ondanks de positieve punten van de balans.
2. Geen politieke koerswijziging: de PvdA dient zich betrouwbaar te tonen naar haar beloftes en plannen waarmee ze de kiezers tegemoet is getreden; geen programmatische verschuiving naar het midden. Anne Vondeling zei niet ten onrechte: "Het midden is geen politieke maar een meetkundige plaats".

En ik voeg daar aan toe dat de door sommigen negatief bedoelde betiteling 'partij van de uitkeringsgerechtigden' als denigrerend te beschouwen richting uitkeringsgerechtigden.
We behoren er trots op te zijn dat zij de PvdA hun vertrouwen schonken. Het is een ere-titel, die verplicht. Dat betekent tevens dat onze noodzakelijke pogingen boven-modale inkomens te bereiken, nimmer ten koste van de uitkeringsgerechtigden of minima mogen gaan. Daar trekt ons program terecht een streep.

3. Noodzaak van evaluatie van de uitslag en het trekken van conclusies voor de uitbouw van het partij- en fractiewerkplan.
4. Noodzaak de wederzijdse eigen verantwoordelijkheid van de maatschappelijke

organisaties - ik noem de vakbeweging, milieu, vredes- en vrouwenbeweging te onderkennen en te respecteren, tegelijk systematische en intensievere contacten op te bouwen dan er de afgelopen periode bestonden. De internationale secretaris heeft van het dagelijks bestuur het verzoek het KKN krachtig te steunen.
De strijd tegen de kruisraketten gaat voort! 1988 Ligt niet achter ons, maar voor ons! De PvdA aanvaardt de kruisraketten niet!

Verhaal is breder

Uitbouw en concretisering van ons verkiezingsprogram, door zelf als partij op vele fronten het initiatief te nemen, anderen in de samenleving uit te dagen met ons mee te denken, hun kennis en ervaring beschikbaar te stellen en tot concrete alternatieven te komen. Met meer aandacht voor sectoren, die ons ten onrechte, als vijanden van het bedrijfsleven afschilderen. Met de werknemers in de bedrijven, met de zelfstandigen die daartoe bereid zijn, moeten we onze aanpak van democratisering, technologiebeleid concretiseren.
Datzelfde geldt op andere terreinen. Ons verhaal is breder. Het verdient die bredere aandacht: ik noem milieu, emancipatie, ontwikkelingssamenwerking.

Dilemma

De PvdA tussen de mensen, de PvdA met een consistente koers, de PvdA gericht op verbreding van het maatschappelijke draagvlak blijft geconfronteerd met het dilemma: progressieve meerderheid of 40% partij, met samengaan met één van de twee rechtse partijen.
Het eerste is - zie positie klein links en opstelling D'66 - weinig reëel, de laatste een zware opgave, zie de jongste uitslag.
Daarover zullen we door moeten praten. Het beleidsdenken in de PvdA behoeft niet verkrampt, maar kan uit kracht gevoerd worden, mits daarbij de loyaliteit aan program en kiezers niet wordt losgelaten.
De energie moet gestoken worden in uitbouw van ons program, uitbouw van onze maatschappelijke basis. Dat vergt een open, naar anderen uitdagende partijcultuur.
Goede aanwijzingen liggen in het succes en onze werkwijze op lokaal vlak.
Dat kan ook inspireren voor de statenverkiezingen.

Trouw blijven

Al dat nieuwe, kan wezenlijk zijn. Maar de politiek wast niet witter, omdat er nieuw voor staat. De werfkracht van onze politiek staat of valt met een PvdA die trouw blijft aan idealen, trouw blijft aan haar kiezers en tussen de mensen staat, over de dag van vandaag heen aantoont, over een langere en
betrouwbare adem te beschikken.

Persoonlijk woord

Zelf zal ik na de formatie terugtreden als voorzitter. Het vervullen van het partijvoorzitterschap was een diepe wens. Dat was mijn vierde en laatste periode. Mijn eigen ontwikkeling vroeg een andere ervaring, buiten de partijpolitiek. Die zal ik kunnen opdoen bij de NOVIB.
Beslissingen hierover vielen voor mijzelf in januari. Terwille van de partij werd dat pas 22 mei bekend. Ik ben een ieder dankbaar voor de royale reacties op dit voor velen onverwachte feit. Op een andere plek en tijdstip spreken we elkander nader.